

SXEDIO.Q40

7.4.1992: Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ ΜΠΟΥΤΡΟΣ ΜΠΟΥΤΡΟΣ ΓΚΑΛΙ ΣΕ ΕΚΘΕΣΗ ΤΟΥ ΣΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΤΙΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ ΤΟΥ ΓΙΑ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΕΣΜΗΣ ΙΔΕΩΝ ΚΑΙ ΤΟΝΙΖΕΙ ΤΗΝ ΑΝΑΓΚΗ ΟΠΩΣ ΟΛΟΙ ΟΙ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΑΦΙΕΡΩΣΟΥΝ ΟΛΗ ΤΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΕΠΙΤΕΥΞΗΣ ΠΡΟΟΔΟΥ ΓΙΑ ΜΙΑ ΤΑΧΕΙΑ ΔΙΕΥΘΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΥΠΡΙΑΚΟΥ

Μετά την ετοιμασία των ομόφωνων προτάσεων του Ιανουαρίου του **1989** ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Γιώργος Βασιλείου προχώρησε σε ένα νέο κύκλο συνομιλιών με τον τουρκοκύπριο ηγέτη Ραούφ και Συνομιλητή Ραούφ Ντενκτάς σε μια προσπάθεια να εξευρεθεί "λύση χθες" όπως έλεγε.

Οι συνομιλίες άρχισαν από τα τέλη Φεβρουαρίου **1990** υπό τον Γενικό Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών Πέρεζ ντε Κουεγιάρε και συνεχίστηκαν με το διάδοχο του Μπουλτρος Γκάλι..

Στα μέσα του χρόνου ακολούθησαν χωριστές συναντήσεις του εκπροσώπου του Γενικού Γραμματέα με τους δύο ηγέτες που κράτησαν με μικροδιαλείμματα μέχρι τις **27** Ιουνίου **1991** δεν κατέστη δυνατό να υπάρξει πρόοδος.

Ο Μπούτρος Γκάλι προσπάθησε με επαφές με τους δυο ηγέτες στη Νέα Υόρκη να ετοιμάσει μια Δέσμη Ιδεών για ένα πλαίσιο συνολικής συμφωνίας.

Στις **7** Απριλίου **1992** ο Μπούτρος Γκάλι ενημέρωσε το Συμβούλιο Ασφαλείας για τις προσπάθειες του και στην οποία κατέγραφε τα όσα είχε κάμει.

Ανέφερε ο Γενικός Γραμματέας στην έκθεση του:

1. Η παρούσα έκθεση για την αποστολή των καλών υπηρεσιών μου στην Κύπρο υποβάλλεται σύμφωνα με αίτημα των μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας να υποβάλω έκθεση μέχρι τον Απρίλιο του **1992** εάν έχει επιτευχθεί πρόοδος για να συγκληθεί υψηλού επιπέδου διεθνής συνάντηση και σε περίπτωση που οι

συνθήκες δεν ήταν ώριμες, να διαβιβάσω στο Συμβούλιο δέσμη ιδεών όπως θα έχουν εξελιχθεί μέχρι τότε με τη δική μου εκτίμηση της κατάστασης.

2. Η έκθεση χωρίζεται σε τρία μέρη. Στο πρώτο μέρος, προτίθεται να περιγράψω την προσπάθεια για προετοιμασία μιας δέσμης ιδεών για ένα συνολικό περίγραμμα λύσης, το δεύτερο μέρος αφιερώνεται στις ιδέες που έχουν συζητηθεί και τελικά στο τρίτο μέρος θα υποβάλω τα συμπεράσματα και τις εισηγήσεις μου.

3. Τα μέλη του Συμβουλίου θα θυμούνται ότι μετά τη συνάντηση της 26ης Φεβρουαρίου- 2 Μαρτίου, 1990, μεταξύ των ηγετών των δύο κοινοτήτων στην Κύπρο και του προκατόχου μου, που δεν σημείωσε πρόοδο, το Συμβούλιο υιοθέτησε το ψήφισμα 649 (1990). Αφού μελέτησε την έκθεση του το Συμβούλιο κατέστησε πάλι σαφές ότι η λύση που πρόβλεπε βασιζόταν στην ύπαρξη ενός κράτους της Κύπρου που αποτελείται από δυο κοινότητες, και ότι ο στόχος ήταν ένα νέο σύνταγμα για το Κυπριακό Κράτος που θα ρυθμίζει τις σχέσεις μεταξύ των δυο κοινοτήτων στην Κύπρο σε ομόσπονδη δικοινοτική και διζωνική βάση. Το Συμβούλιο επανέλαβε ότι η αποστολή καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα αφορούσε συγκεκριμένα τις δυο κοινότητες που συμμετείχαν πάνω σε ίση βάση. Ζήτησε από το Γενικό Γραμματέα να συνεχίσει την προσπάθεια του και να βοηθήσει τις δυο κοινότητες υποβάλλοντας εισηγήσεις για να διευκολύνει τις συζητήσεις. Και οι δύο πλευρές βεβαίωσαν την πλήρη δέσμευσή τους υπέρ του ψηφίσματος 649 (1990).

4. Κατά το δεύτερο ήμισυ του 1990, άρχισαν χωριστές συναντήσεις μεταξύ των αντιπροσώπων του Γενικού Γραμματέα και των αρχηγών των δυο κοινοτήτων για να διερευνήσουν ιδέες που μπορούσαν να φέρουν τις δύο πλευρές σε ακτίνα συμφωνίας σε κάθε μια από τις ακόλουθες επικεφαλίδες μιας συνολικής συμφωνίας:

α). Γενικοί στόχοι της Συμφωνίας.

β). Καθοδηγητικές αρχές της Ομοσπονδίας.

γ). Συνταγματικές πτυχές της Ομοσπονδίας:

(i) Εξουσίες και αρμοδιότητες της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

(ii). Δομή, σύνθεση και λειτουργία της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

(iii). Θεμελιώδη δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων των τριών ελευθεριών και πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα.

δ). Ασφάλεια και εγγυήσεις.

ε). Εδαφικές αναπροσαρμογές.

ζ). Εκτοπισμένοι.

η). Οικονομική ανάπτυξη και διασφαλίσεις.

θ). Μεταβατικές διευθετήσεις.

Αναγνωρίστηκε ότι ενόψει της ολοκληρωμένης φύσης μιας συμφωνίας, όλα τα θέματα θα έπρεπε να διευκρινιστούν με την ίδια σαφήνεια, να αναπτυχθούν παράλληλα και μέχρις ότου επιτευχθεί αυτό, δεν θα επιζητείτο συμφωνία.

5. Μέχρι τις 27 Μαρτίου 1991, ήταν δυνατό να πληροφορήσω τα μέλη του Συμβουλίου ότι οι συνομιλίες, οι οποίες είχαν υποστηριχθεί από συζητήσεις μεταξύ ενός από τους αντιπροσώπους του Γενικού Γραμματέα και ενός ανώτερου λειτουργού του Υπουργείου Εξωτερικών της Τουρκίας, υπήρξαν χρήσιμες τόσο στη διευκρίνιση των θεμάτων που έχουν ιδιαίτερη σημασία για κάθε πλευρά όσο και στον εντοπισμό τρόπων που θα έφερναν τις δικαιολογημένες ανησυχίες και τα συμφέροντα για ένα αριθμό θεμάτων, σε ακτίνα συμφωνίας.

6. Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων αυτών η Τουρκοκυπριακή πλευρά είχε κυρίως τονίσει τη σημασία της διζωνικότητας, πολιτικής ισότητας, την αποτελεσματική συμμετοχή της στην Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση και ασφάλειας για τα οποία γίνεται αναφορά στις επικεφαλίδες γενικοί στόχοι, καθοδηγητικές αρχές, συνταγματικές πτυχές της ομοσπονδίας και ασφάλεια και εγγύηση αντίστοιχα. Η Ελληνοκυπριακή πλευρά έδωσε έμφαση κυρίως στην

εδαφική πτυχή, τους εκτοπισμένους, την αποτελεσματική λειτουργία της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και την ασφάλεια, για τα οποία γίνεται αναφορά στις επικεφαλίδες εδαφικές προσαρμογές, εκτοπισμένοι, συνταγματικές πτυχές της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και ασφάλεια και εγγυήσεις αντίστοιχα.

7. Σημειώθηκε ότι οι διευκρινίσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια των συζητήσεων μπορούσαν να φέρουν τις δυο πλευρές σε ακτίνα συμφωνίας, κυρίως στους γενικούς στόχους, τις καθοδηγητικές αρχές και ασφάλεια και εγγυήσεις.

8. Από την άλλη, τονίστηκε ότι υπήρχε ένας αριθμός θεμάτων για τα οποία θα έπρεπε να διερευνηθούν λύσεις, συγκεκριμένα, το θέμα των εδαφικών προσαρμογών και των εκτοπισμένων. Τα κύρια ερωτήματα που προκύπτουν από αυτά τα θέματα είναι το θέμα της περιοχής που θα περιέλθει κάτω από ελληνοκυπριακή διοίκηση και των εκτοπισμένων από τη μια κοινότητα που μπορεί να κατοικούν στην περιοχή που θα διοικείται από την άλλη κοινότητα. Το Μάρτιο 1991 υπήρξε η αίσθηση ότι μια συμφωνία θα μπορούσε να επιτευχθεί εάν μπορούσαν να προχωρήσουν τα θέματα των εδαφικών προσαρμογών και των εκτοπισμένων. Θεωρήθηκε ότι αυτό μπορούσε να επιτευχθεί σε λίγους μήνες.

9. Στις 27 Ιουνίου, 1991 τα μέλη του Συμβουλίου πληροφορήθηκαν ότι οι συζητήσεις που διεξήγοντο από το Μάρτιο του 1991 δεν είχαν πετύχει να προχωρήσουν στα κύρια θέματα. Η ιδέα της συνάντησης υψηλού επιπέδου την οποία είχε προτείνει ο Πρόεδρος της Τουρκίας Οζάλ τον προηγούμενο μήνα, αντιμετωπιζόταν ευνοϊκά, νοουμένου ότι θα προετοιμαζόταν επαρκώς ώστε να εξασφαλιστεί η επιτυχία της. Υπογραμμίστηκε ότι μια ικανοποιητική λύση θα έπρεπε να επιτευχθεί και στις οκτώ επικεφαλίδες της συμφωνίας και τονίστηκε ξανά ότι απαιτείτο επείγοντως πρόοδος στο θέμα των εδαφικών προσαρμογών και των εκτοπισμένων. Σημειώθηκε

επίσης ότι η θέση των δυο πλευρών απείχε πολύ στο θέμα της ομοσπονδιακής εκτελεστικής εξουσίας. Όπως θα θυμάστε, τα μέλη του Συμβουλίου συναίνεσαν με την εκτίμηση αυτή και συμφώνησαν να αρχίσει ένας νέος γύρος συνομιλιών τον Ιούλιο και Αύγουστο για να φέρει τις δυο πλευρές σε ακτίνα συμφωνίας σε όλα τα εκκρεμή θέματα.

10. Κατά τη διάρκεια των συνομιλιών μεταξύ Ιουλίου και Σεπτεμβρίου στη Λευκωσία, Αγκυρα και Αθήνα οι εκπρόσωποι του Γενικού Γραμματέα συνέχισαν τη διαδικασία διερεύνησης των αντιδράσεων και εισηγήσεων στη βάση των οποίων οι ιδέες έτυχαν περαιτέρω επεξεργασίας και τροποποιήθηκαν σε μια προσπάθεια να παρουσιαστούν με λογικό και δίκαιο τρόπο τα νόμιμα συμφέροντα και ανησυχίες και των δυο πλευρών. Κατά την ολοκλήρωση των συνομιλιών του Αυγούστου **1991** στην Αγκυρα, ήταν εμφανές ότι, άνκαι οι θέσεις των δυο πλευρών να είχαν σε μερικά θέματα και στο θέμα των εδαφικών προσαρμογών έπρεπε να καθοριστούν περαιτέρω, η δέσμη ιδεών που προέκυψε αποτελούσε ένα σημαντικό βήμα μπροστά που θα παρείχε τη βάση για επεξεργασία μιας συμφωνίας. Ωστόσο στην Εκθεση της **8ης** Οκτωβρίου **1991** εξηγήθηκε ότι οι προσδοκίες για πραγματοποίηση μιας υψηλού επιπέδου συνάντησης το Σεπτέμβριο, που θα κατέληγε σε ένα περίγραμμα συνολικής λύσης, δεν εκπληρώθηκαν.

11. Στο ψήφισμα **716 (1990)** το Συμβούλιο Ασφαλείας σημείωσε με ικανοποίηση την πρόοδο που έγινε στην ετοιμασία μιας δέσμης ιδεών αλλά εξέφρασε ανησυχία για τις δυσκολίες που συνάντησε στη συμπλήρωση του έργου του. Μεταξύ άλλων επαναβεβαίωσε τα προηγούμενα ψηφίσματα και η θέση του σ' ότι αφορά τη λύση του Κυπριακού προβλήματος βασίζεται σε ένα Κυπριακό κράτος που να απαρτίζεται από δυο πολιτικά ίσες κοινότητες. Εν προκειμένω το Συμβούλιο επιβεβαίωσε τον ακόλουθο ορισμό της πολιτικής ισότητας. Άνκαι πολιτική ισότητα δεν σημαίνει ίση αριθμητική συμμετοχή σ' όλους τους κλάδους της ομοσπονδιακής κυβέρνησης και διοίκησης

πρέπει να αντανακλάται μεταξύ άλλων με διάφορους τρόπους: Στην απαίτηση ότι το ομοσπονδιακό σύταγμα του κυπριακού κράτους πρέπει να εγκρίνεται ή να τροποποιείται με τη συγκατάθεση των δυο κοινοτήτων: Στην αποτελεσματική συμμετοχή και των δυο κοινοτήτων σ όλα τα όργανα και αποφάσεις της ομοσπονδιακής κυβέρνησης: Σε εγγυήσεις που διασφαλίζουν ότι η ομοσπονδιακή κυβέρνηση δεν θα έχει εξουσία να υιοθετήσει οποιαδήποτε μέτρα εναντίον των συμφερόντων μιας κοινότητας: Και στην ισότητα και τις ταυτόσημες εξουσίες και αρμοδιότητες των δυο ομοσπονδιακών κρατών.

12. Το Συμβούλιο κάλεσε τους ηγέτες των δυο κοινοτήτων και την Ελλάδα και την Τουρκία να συνεργαστούν πλήρως με το Γενικό Γραμματέα και τους αντιπροσώπους του και ζήτησε από το Γενικό Γραμματέα να υποβάλει έκθεση μέχρι το Νοέμβριο του **1991** κατά πόσο σημειώθηκε ικανοποιητική πρόοδος για τη σύγκληση συνάντησης υψηλού επιπέδου. Το Συμβούλιο θα θυμάται ότι λόγω των βουλευτικών εκλογών στην Τουρκία και την επακόλουθη αλλαγή Κυβέρνησης στη χώρα αυτή, οι συνομιλίες τις οποίες ζητούσε το ψήφισμα **716** του **1991** δεν μπορούσαν να επαναρχίσουν πριν από το τέλος του **1991**.

13. Στις **9** Ιανουαρίου **1992** έγραψα στους ηγέτες των δύο κοινοτήτων και στους Πρωθυπουργούς της Ελλάδας και της Τουρκίας υπογραμμίζοντας τη σημασία που έδινά σε μια γρήγορη διευθέτηση του Κυπριακού ζητήματος και στην ανάγκη για επιτάχυνση της διαδικασίας για συμπλήρωση του έργου που ζητούσε το Συμβούλιο Ασφαλείας. Γι αυτό το σκοπό πρότεινα όπως οι αντιπρόσωποι μου επαναρχίσουν συνομιλίες με τους ηγέτες των δυο πλευρών στην Κύπρο και με την Ελλάδα και την Τουρκία.

14. Στις **20** και **21** Ιανουαρίου **1992**, συναντήθηκα με τον Πρόεδρο Βασιλείου και την ΑΕ τον κ. Ντενκτάς για εξέταση του Κυπριακού ζητήματος. Τόνισα τη σημασία της διατήρησης κινητικότητας που επιτεύχθηκε τον περασμένο χρόνο και επανέλαβα την ανάγκη να προχωρήσουμε γρήγορα με το έργο που

είχαμε να επιτελέσουμε. Και οι δυο ηγέτες ανταποκρίθηκαν θετικά στην πρόταση μου όπως επαναρχίσουν οι συνομιλίες με τους αντιπροσώπους μου το Φεβρουάριο. Στις **13** και **16** Φεβρουαρίου, πήρα απαντήσεις από τον Πρωθυπουργό της Ελλάδας Μητσοτάκη και τον Πρωθυπουργό της Τουρκίας Ντεμιρέλ που συμφωνούσαν με τις επισκέψεις των αντιπροσώπων μου. Είχα επίσης την ευκαιρία να συζητήσω το Κυπριακό ζήτημα με τον Έλληνα Υπουργό Εξωτερικών Σαμαρά, στις **24** Ιανουαρίου και με τον Τούρκο Πρωθυπουργό, Ντεμιρέλ στις **14** Φεβρουαρίου, και με διαβεβαίωσαν και οι δυο για την πλήρη υποστήριξη των Κυβερνήσεων τους.

15. Οι αντιπρόσωποι μου άρχισαν ένα πρώτο γύρο συνομιλιών στην Κύπρο από τις **5** μέχρι τις **9** Φεβρουαρίου. Είχαν διάφορες συναντήσεις με τον Πρόεδρο Βασιλείου κατά τη διάρκεια των οποίων συζήτησαν τις πιο πρόσφατες ιδέες για κάθε μια από τις οκτώ επικεφαλίδες και τα μέτρα καλής θέλησης. Λόγω ασθένειας του κ. Ντενκτάς, παρόμοια συζήτηση δεν κατέστη δυνατό να γίνει μαζί του. Από τις **18** μέχρι τις **20** Φεβρουαρίου, οι αντιπρόσωποι μου επισκέφθηκαν την Αγκυρα όπου συναντήθηκαν με τον Τούρκο Υπουργό Εξωτερικών κ. Τσετίν και άλλους ανώτερους Τούρκους αξιωματούχους για ανασκόπηση της δέσμης ιδεών. Από τις **25** μέχρι τις **27** Φεβρουαρίου επισκέφθηκαν τη Λευκωσία, όπου συζήτησαν τις ιδέες με την Α.Ε. κ. Ντενκτάς. Επίσης ενημέρωσαν τους ηγέτες των δυο κοινοτήτων για τις απόψεις που εκφράστηκαν από την άλλη πλευρά. Τέλος, στις **28** και **29** Φεβρουαρίου οι αντιπρόσωποι μου επισκέφθηκαν την Αθήνα, όπου είχαν παρόμοια συνάντηση με τον Υπουργό Εξωτερικών κ. Σαμαρά και άλλους ανώτερους αξιωματούχους. Δυστυχώς, αυτές οι συνομιλίες δεν πέτυχαν βελτίωση της κατάστασης. Οι δυσκολίες που περιγράφονται στην έκθεση της **8ης** Οκτωβρίου **1991** παρέμειναν αμετάβλητες.

16. Στις **26** και **30** Μαρτίου **1992**, ανασκόπησα ξανά την κατάσταση με τον Πρόεδρο Βασιλείου και τον

κ. Ντενκτάς αντίστοιχα. Και οι δυο ηγέτες μου μίλησαν για την επιθυμία τους να συνεχίσουν να εργάζονται μαζί μου και με τους αντιπρόσωπους μου. Υπενθυμίζω ότι το περασμένο καλοκαίρι φάνηκε ότι μπορούσε να επιτευχθεί συμφωνία, αλλά από τότε αυτές οι προσδοκίες διαψεύστηκαν. Οχι μόνο δεν επιτεύχθηκε πρόοδος αλλά σε μερικά θέματα υπήρξε οπισθοδρόμηση.

17. Η δέσμη ιδεών που περιγράφεται πιο κάτω και προέκυψε από τις συνομιλίες του περασμένου χρόνου περιέχουν τα στοιχεία για μια δίκαιη λύση πάνω σε ένα σημαντικό αριθμό στοιχείων μιας συνολικής συμφωνίας. Αν μπορεί να επιτευχθεί παρόμοια πρόοδος πάνω στα εκκρεμή θέματα, ιδιαίτερα στις εδαφικές αναπροσαρμογές και στο θέμα των εκτοπισμένων θα είναι δυνατό να επιτευχθεί μια συνολική λύση.

18. Οι ιδέες ενσωματώνουν τις συμφωνημένες αντιλήψεις που αποτελούν τη βάση μιάς συμφωνίας και συγκεκριμένα ότι:

Η Κύπρος είναι το κοινό σπίτι της Ελληνοκυπριακής και Τουρκοκυπριακής Κοινότητας. Η σχέση τους δεν είναι σχέση πλειοψηφίας και μειοψηφίας, αλλά η σχέση δυο κοινοτήτων στο Κυπριακό κράτος. Η εντολή που μου δόθηκε από το Συμβούλιο Ασφαλείας καθιστά σαφές ότι η αποστολή καλών υπηρεσιών είναι με τις δύο κοινότητες. Η εντολή μου είναι σαφής ότι η συμμετοχή των δυο κοινοτήτων στη διαδικασία αυτή γίνεται πάνω σε ίση βάση. Η λύση που επιδιώκεται είναι λύση που πρέπει να αποφασισθεί και πρέπει να είναι αποδεκτή και από τις δυο κοινότητες. Πρέπει επίσης να σέβεται την πολιτιστική, θρησκευτική, κοινωνική και γλωσσική ταυτότητα της κάθε κοινότητας.

Οι συμφωνίες υψηλού επιπέδου του **1977** και **1979** μεταξύ των δυο κοινοτήτων όπως και η εντολή που μου εμπιστεύθηκε το Συμβούλιο Ασφαλείας καθόρισαν το πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να εξευρεθεί λύση. Οι δυο κοινότητες και το Συμβούλιο Ασφαλείας έχουν δεσμευθεί για μια λύση, η οποία θα διασφαλίζει την

κυριαρχία, ανεξαρτησία, εδαφική ακεραιότητα και το αδέσμευτο της Κύπρου. Με τη συμφωνία υψηλού επιπέδου του **1979** οι δυο κοινότητες έχουν συγκεκριμένα απορρίψει τις επιλογές της ένωσης ολόκληρης ή μέρους της νήσου με οποιαδήποτε άλλη χώρα καθώς και οποιαδήποτε μορφή διχοτόμησης ή απόσχισης. Οι δυο κοινότητες δήλωσαν ότι επιθυμούν να εγκαθιδρύσουν μια ομοσπονδία που να είναι δικοινοτική σ ό,τι αφορά τις συνταγματικές πτυχές και διζωνική σ ό,τι αφορά τις εδαφικές πτυχές.

19. Ενσωματώνει επίσης την αντίληψη της πολιτικής ισότητας των δυο κοινοτήτων την οποία προσυπόγραψε το Συμβούλιο Ασφαλείας με το ψήφισμα **716 (1991)**.

20. Η διζωνικότητα της ομοσπονδίας αντανακλάται στο γεγονός ότι κάθε ένα από τα ομόσπονδα κράτη θα διοικείται από μια κοινότητα και θα υπάρχει εγγύηση για μια σαφή πλειοψηφία του πληθυσμού και ιδιοκτησία γης στην περιοχή της. Αντανακλάται επίσης το γεγονός ότι δεν θα επιτρέπεται στην ομοσπονδιακή Κυβέρνηση να οικειοποιηθεί τις εξουσίες και αρμοδιότητες των ομόσπονδων κρατών ούτε θα μπορεί ένα ομόσπονδο κράτος να οικειοποιηθεί τις εξουσίες και αρμοδιότητες του άλλου.

21. Η ενότητα της χώρας διασφαλίζεται από το ότι το κράτος της Κύπρου θα έχει μόνο μια διεθνή προσωπικότητα και κυριαρχία όπως και μόνο μια ιθαγένεια, καθώς και από τη διατήρηση της εδαφικής της ακεραιότητας.

22. Οι εξουσίες και αρμοδιότητες της ομοσπονδιακής Κυβέρνησης όπως προβλέπονται πρέπει να διασφαλίζουν την αποτελεσματική συμμετοχή των δυο κοινοτήτων όπως και την αποτελεσματική λειτουργία της Κυβέρνησης και να περιλαμβάνουν κατάλληλο μηχανισμό επίλυσης αδιεξόδων.

Προβλέπει μια νομοθετική εξουσία με δυο Βουλές, με την Κάτω Βουλή να έχει αναλογία **70 με 30** μεταξύ Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων και την Ανω Βουλή με αναλογία **50 προς 50**. Συζητήθηκε επίσης η

επιλογή να υπάρχουν ξεχωριστές πλειοψηφίες στην Κάτω Βουλή για ορισμένα μεγάλης σημασίας θέματα. Ως μέρος της Ομοσπονδιακής Εκτελεστικής Εξουσίας συζητήθηκε το θέμα ύπαρξης ενός Υπουργικού Συμβουλίου στο οποίο οι Ελληνοκύπριοι και οι Τουρκοκύπριοι θα αντιπροσωπεύονται σε αναλογία **7** προς **3** και ένα από τα τρία κύρια Υπουργεία θα δοθεί σε Τουρκοκύπριο. Προβλέπεται επίσης ότι όλες οι εξουσίες που δεν θα αντιτίθενται στην ομοσπονδιακή Κυβέρνηση θα ασκούνται από τις δυο ομόσπονδες πολιτείες.

23. Συζητήθηκαν πρόνοιες που θα διασφαλίζουν τα θεμελιώδη δικαιώματα όλων των πολιτών, περιλαμβανομένων των πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτιστικών δικαιωμάτων. Συναφώς αυτά τα δικαιώματα πρέπει να αναγνωρίζονται στο ομοσπονδιακό σύνταγμα και να εφαρμόζονται από τις ομόσπονδες πολιτείες με συμφωνημένο τρόπο που να συνάδει με το ομοσπονδιακό σύνταγμα. Η ελευθερία δικίησης πρέπει να εφαρμοστεί μόλις εγκαθιδρυθεί η ομοσπονδιακή δημοκρατία. Η ελευθερία εγκατάστασης και το δικαίωμα ιδιοκτησίας πρέπει να εφαρμοστούν μόλις συμπληρωθεί η επανεγκατάσταση που θα προκύψει από τις εδαφικές προσαρμογές και θα ρυθμίζεται από τα ομόσπονδα κράτη με συμφωνημένο τρόπο που να συνάδει με το ομοσπονδιακό σύνταγμα.

24. Η ασφάλεια και των δυο κοινοτήτων πρέπει να τύχει εγγύησης μέσω της Συνθήκης Εγγύησης και της Συνθήκης Συμμαχίας του **1960** που θα συμπληρωθούν και οι δυο κατάλληλα. Πρέπει να προβλέπουν, με την εγκαθίδρυση της ομοσπονδιακής δημοκρατίας, για την αποχώρηση όλων των μη κυπριακών δυνάμεων που δεν προβλέπονται από τη Συνθήκη Συμμαχίας και για μηχανισμό που να ικανοποιεί αποτελεσματικά τις ανησυχίες και των δυο κοινοτήτων.

25. Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω υπολείπεται να γίνει επείγουσα εργασία στο θέμα των εδαφικών προσαρμογών και των εκτοπισμένων. Τα στοιχεία που συζητήθηκαν για το θέμα των εκτοπισμένων πρέπει να δώσουν την ουσία μιας λύσης. Το θέμα των εδαφικών

αναπροσαρμογών πρέπει να αντιμετωπισθεί χωρίς καθυστέρηση. Το θέμα αυτό θα πρέπει να αντανακλάται σε ένα γενικό πλαίσιο συμφωνίας, μέσω ενός χάρτη που θα καθορίζει την έκταση των δυο ομόσπονδων κρατών, ούτως ώστε ένας ουσιαστικός αριθμός ελληνοκυπρίων εκτοπισμένων να μπορέσει να επιστρέψει στην περιοχή που θα βρίσκεται υπό ελληνοκυπριακή διοίκηση. Θα αντιμετωπίζει επίσης αποτελεσματικά τις ανάγκες των Τουρκοκυπρίων που θα επηρεασθούν από τις εδαφικές αναπροσαρμογές.

26. Συζητήθηκαν πρόνοιες για την ανάπτυξη μιας ισορροπημένης οικονομίας που θα ωφελεί εξίσου και τις δυο ομόσπονδες πολιτείες. Θα καταρτισθεί ένα σημαντικό πρόγραμμα δράσης για διόρθωση των υφισταμένων οικονομικών ανισορροπιών και για προώθηση της ανάπτυξης της ομοσπόνδου πολιτείας που θα διοικείται από την Τουρκοκυπριακή κοινότητα. Το θέμα της ένταξης στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα θα πρέπει να υποβληθεί προς έγκριση στις δυο κοινότητες σε ξεχωριστά δημοψηφίσματα.

27. Τέλος, συζητήθηκαν μεταβατικές διευθετήσεις για την εφαρμογή του πλαισίου συνολικής συμφωνίας και διαδικασίες που θα εφαρμοστούν κατά την περίοδο αυτή και που ανταποκρίνονται στις ανησυχίες και των δυο κοινοτήτων. Ένα πρόγραμμα δράσης για προαγωγή της καλής θέλησης και των στενότερων δεσμών μεταξύ των δυο κοινοτήτων θα εφαρμοστεί μόλις εγκριθεί από τις δυο κοινότητες σε ξεχωριστά δημοψηφίσματα το πλαίσιο συνολικής συμφωνίας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

28. Η προσπάθεια για ετοιμασία δέσμης ιδεών για ένα πλαίσιο συνολικής συμφωνίας συνεχίζεται για αρκετά χρόνια. Πριν ένα χρόνο συμφωνήθηκε ότι αν τα θέματα των εδαφικών αναπροσαρμών και των εκτοπισμένων μπορούν να διευκρινιστούν επαρκώς, θα μπορούσε να επιτευχθεί μια συνολική συμφωνία. Μετά από τις συνομιλίες στην Αγκυρα, τον Αύγουστο του **1991**, δημιουργήθηκαν δικαιολογημένες προσδοκίες

ότι μπορούσε να επιτευχθεί μια συμφωνία και μια συνάντηση υψηλού επιπέδου για οριστικοποίηση της συμφωνίας θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί το Σεπτέμβριο του **1991**. Όπως εξηγήθηκε στην έκθεση στις **8 Οκτωβρίου, 1991** αυτές οι ελπίδες διαψεύστηκαν. Παρά τις διαβεβαιώσεις υποστήριξης από όλους τους ενδιαφερόμενους η ανανεωμένη προσπάθεια που καταβλήθηκε το Φεβρουάριο του **1992** αποδείχθηκε εξίσου μη υποβοηθητική.

29. Παρά τις επανειλημμένες προσπάθειες δεν σημειώθηκε πρόοδος και όπως ανέφερα πιο πάνω σε ορισμένους τομείς υπήρξε ακόμη και οπισθοδρόμηση. Αυτό αποτελεί λόγο σοβαρής ανησυχίας. Η σημερινή προσπάθεια δεν αναμένεται να συνεχιστεί επ' άπειρον αν όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη δεν είναι πρόθυμα να συμβάλουν στην επίτευξη μιας συμβιβαστικής λύσης. Είναι ουσιώδες όπως τα μέρη είναι πρόθυμα να διασαφηνίσουν εξίσου όλα τα στοιχεία της συμφωνίας και να επιδεικνύουν πιστή προσήλωση στις αρχές που καθόρισε το Συμβούλιο Ασφαλείας. Όπως υποδείχθηκε πριν από ένα χρόνο η χρησιμότητα της υποστήριξης που δίνουν τα μέρη προς τα ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας υπονομεύεται από τις ερμηνείες που τους δίνουν. Είναι ουσιώδες οι απόψεις των μερών να εναρμονίζονται με τη θέση του Συμβουλίου πάνω στο Κυπριακό.

30. Η έλλειψη προόδου στην αποστολή καλών υπηρεσιών του Γενικού Γραμματέα επιβαρύνεται από τις εξελίξεις σχετικά με την Ειρηνευτική Δύναμη στην Κύπρο που καθιστούν απίθανο να μπορέσουν τα Ηνωμένα Έθνη να συνεχίσουν για μεγάλο χρονικό διάστημα την ειρηνευτική τους παρουσία στην Κύπρο, εν πάση περιπτώσει στη σημερινή τους κλίμακα.

31. Από το **1974** η Ειρηνευτική Δύναμη ήταν πολύ επιτυχής στον έλεγχο της ουδέτερης ζώνης και στην αποτροπή επανάληψης των εχθροπραξιών. Με την πάροδο του χρόνου, όμως, οι Κυβερνήσεις που συνεισφέρουν αποσπάσματα άρχισαν να δυσφορούν για την έλλειψη προόδου για μια δίκαιη και μόνιμη λύση και για την επιδείνωση της οικονομικής κατάστασης της Δύναμης.

Αυτοί οι παράγοντες οδήγησαν τη Σουηδία στο να αποσύρει το τάγμα της το **1987**. Πολλές φορές έχει επισυρθεί η προσοχή του Συμβουλίου Ασφαλείας στην έλλειψη ικανοποιητικής εθελοντικής χρηματοδότησης και υποβλήθηκε εισήγηση όπως τα έξοδα της Δύναμης, για την οποία είναι υπεύθυνα τα Ηνωμένα Έθνη, πρέπει να χρηματοδοτούνται από καθορισμένες εισφορές. Εξαντλητική μελέτη της Ειρηνευτικής Δύναμης το **1990** κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν μπορούν να γίνουν περαιτέρω μειώσεις στην αριθμητική της δύναμη, χωρίς να επηρεασθεί η ικανότητα της να ελέγχει την ουδέτερη ζώνη και να παρεμποδίζει την κλιμάκωση μικροεπεισοδίων. Με βάση τη μελέτη αυτή και με τη συνεργασία των Κυβερνήσεων που συνεισφέρουν αποσπάσματα προτάθηκε η αναδιάρθρωση της Δύναμης, πράγμα που θα μείωνε τις δαπάνες κατά **305** περίπου χωρίς να παρεμποδίζει την επιχειρηματική (επιχειρησιακή) της ικανότητα. Κατατέθηκε προσχέδιο ψηφίσματος με το οποίο το Συμβούλιο Ασφαλείας θα αποφάσιζε ότι οι μελλοντικές δαπάνες για τη Δύναμη, για την οποία είναι υπεύθυνα τα Ηνωμένα Έθνη, πρέπει να χρηματοδοτούνται με καθορισμένες εισφορές, αλλά σε ανεπίσημες διαβουλεύσεις που έγιναν στις **12** Δεκεμβρίου, **1991** διαπιστώθηκε ότι δεν υπήρχε η αναγκαία συμφωνία για να γίνει αυτή η αλλαγή.

32. Υπό το φως αυτού του συμπεράσματος η δυσαρέσκεια των Κυβερνήσεων που συνεισφέρουν αποσπάσματα έχει αυξηθεί περαιτέρω. Δυο από τις τέσσερις κύριες χώρες που προσφέρουν αποσπάσματα έχουν δώσει ενδείξεις ότι είναι απίθανο να μπορέσουν να διατηρήσουν την παρουσία τους για περίοδο μεγαλύτερη ακόμα μιας θητείας και μια τρίτη Κυβέρνηση μας πληροφόρησε ότι επανεξετάζει το ρόλο της στη Δύναμη. Αν οποιαδήποτε από τις χώρες που συνεισφέρουν αποσπάσματα αποσύρει το τάγμα της, δεν πιστεύω ότι θα είναι δυνατό να βρεθεί άλλο κράτος - μέλος που να είναι πρόθυμο να πληρώσει το κενό με βάση τις σημερινές οικονομικές διευθετήσεις. Επομένως φαίνεται απίθανο να μπορέσω να διατηρήσω

την Ειρηνευτική Δύναμη στη σημερινή της μορφή πέραν του τέλους του τρέχοντος έτους. Εξετάζω εναλλακτικές πιθανότητες και θα υποβάλω έκθεση για αυτές στο Συμβούλιο Ασφαλείας κατά τη διάρκεια του Μαΐου.

33. Εκτός από τις καθόλου ικανοποιητικές οικονομικές διευθετήσεις η θέση των Κυβερνήσεων που συνεισφέρουν αποσπάσματα αντανακλούν την πλατιά διαδεδομένη άποψη, την οποία συμμερίζομαι, ότι τώρα που υπάρχει πολύ αυξημένη απαίτηση για ειρηνευτικές επιχειρήσεις πρέπει να γίνει κριτική εξέταση επιχειρήσεων που έχουν μακρά διάρκεια ζωής, όπως εκείνη της ΟΥΝΦΙΚΥΠ και της ειρηνευτικής διαδικασίας που υποστηρίζουν. Αν μια Δύναμη για **28** χρόνια διατήρησε συνθήκες μέσα στις οποίες μπορούσε να υπάρξει ειρηνική διευθέτηση μιας διένεξης με διαπραγματεύσεις, αλλά οι διαπραγματεύσεις δεν πέτυχαν, εγείρεται το ερώτημα κατά πόσο η Δύναμη αυτή δικαιούται να έχει προτεραιότητα πάνω στους λιγιστούς πόρους τους οποίους διαθέτουν τα κράτη- μέλη για ειρηνευτικές δραστηριότητες του Οργανισμού. Αυτή η σοβαρή κατάσταση καθιστά ακόμα περισσότερο επείγον για όλους τους ενδιαφερομένους να αφιερώσουν όλη τη δραστηριότητα τους στην προσπάθεια για επίτευξη προόδου για μια ταχεία διευθέτηση του κυπριακού.

34. Η Δέσμη Ιδεών, νοουμένου ότι διευκρινίζει επαρκώς τα εκκρεμή θέματα, και ιδιαίτερα εκείνα των εδαφικών αναπροσαρμογών και των εκτοπισμένων θα πρόσφερε μια δίκαιη βάση πάνω στην οποία μπορεί να επιτευχθεί μια συμφωνία. Πιστεύω ότι ακόμα μια αποφασιστική προσπάθεια, την οποία είμαι διατεθειμένος να αναλάβω, θα βοηθηθεί σε μεγάλο βαθμό, αν το Συμβούλιο Ασφαλείας συμφωνούσε να υποστηρίξει ενεργά την προσπάθεια μου και να εργαστεί απ ευθείας μαζί μου και με τους αντιπροσώπους μου και όλους τους ενδιαφερόμενους για να επιτύχουμε το σκοπό μας. Αν δεν επιτύχει αυτή η προσπάθεια πρέπει να μελετηθεί ένας εναλλακτικός τρόπος δράσης σχετικά με το Κυπριακό πρόβλημα.

7 Απριλίου, 1992.